

КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ ТА ЦИФРОВА ЕПОХА ВИЩОЇ ОСВІТИ: АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВЗАЄМОВПЛИВУ

THE ARTICLE IS DEVOTED TO THE CLIP THINKING AND THE HIGHER EDUCATION DIGITAL ERA: INTERCONNECTION AND INTERACTION ASPECTS ANALYSIS

Стаття присвячена аналізу аспектів змін вищої освіти в епоху цифрових трансформацій та їх взаємозв'язків із феноменом кліпового мислення. Аналізуються моделі, які представляють по-новому необхідні навички кліпового покоління, а саме: критичне мислення, спілкування, креативність, самоаналіз, емпатія і здатність самостійно вирішувати проблеми. Сьогодні сприйняття студентів налаштоване на аудіо візуалізацію та характеризується кліповим мисленням. Сучасна освіта надає доступ до цифрових ресурсів, уможливаючи реалізацію навчального процесу в будь-яких умовах. Формування медійних навичок згідно потребам та особливостям нового покоління є кращою стратегією, ніж нав'язування застарілих методик. Медіапедагогіка, соціокультурна анімація, освіта, професійне навчання, раннє заохочення до самостійності та до природокористування – це ефективні стратегії освіти майбутнього. Нове покоління студентів позитивно сприймає все сучасне та неординарне. Цифровізація – це еволюція, яка стосується усіх сфер життя, в тому числі й освіти. Навички, якими вони володіють, потреба в оцифрованому світі, та зовсім нове, нестандартне кліпове мислення, апелюють до спеціального навчання, де це покоління зможе скористатися своїми навичками. Заклади вищої освіти України під час пандемії Covid-19 довели дуже високу здатність адаптуватися до цифрових моделей навчання, але їм потрібно багато додаткових ресурсів і спеціальної підготовки для підтримки цієї моделі на економічному та освітньому рівнях в умовах війни. Крім того, університети потребують додаткових змін, від технічних до питань сертифікації, щоб мати змогу підтримувати цифрову безперервну освіту, що стрімко розвивається. Зриви, спричинені переходом на онлайн внаслідок російської збройної агресії, докорінно змінили освітні практики, але заклади вищої освіти в цілому довели свою здатність справлятися з технологічними, освітніми, культурними та економічними викликами.

Ключові слова: кліпове мислення, нове покоління, цифрова модель навчання, медіа-освіта, цифрова безперервна освіта, ресурси.

The article analyzes aspects of changes in higher education in the era of digital transformation and their relationship with the phenomenon of clique thinking. It analyzes the models representing in a new way the necessary skills of the clique generation, namely critical thinking, communication, creativity, self-analysis, empathy, and the ability to solve problems independently. Today, students' perceptions are tuned to audio-visualization and characterized by clique thinking. Modern education provides access to digital resources, allowing the implementation of the learning process in any environment. Building media skills according to the needs and characteristics of the new generation is a better strategy than imposing outdated techniques. Media pedagogy, sociocultural animation, education, vocational training, early encouragement to independence, and nature are effective strategies for the education of the future. The new generation of students positively accepts everything modern and extraordinary. Digitalization is an evolution that touches all areas of life, including education. The skills they possess, the need for a digitized world, and a completely new, out-of-the-box clique mentality appeal to special training, where this generation will be able to use their skills. Ukraine's higher education institutions during the Covid-19 pandemic proved very capable of adapting to digital learning models, but they need a lot of additional resources and special training to support this model economically and educationally in the face of war. In addition, universities need additional changes, from technical to certification issues, to be able to support the rapidly evolving digital continuing education. The disruptions caused by the shift to online as a result of Russian armed aggression have fundamentally altered educational practices, but institutions of higher education have generally proven their ability to cope with technological, educational, cultural, and economic challenges.

Key words: clip thinking, new generation, digital learning model, media education, digital continuous education, resources.

УДК 378.015.3:159.955:004.7
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.2.19>

Сілютіна І.М.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри філософії,
культурології та інформаційної
діяльності
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля

Примиська С.О.,

канд. тех. наук,
ст. викладач кафедри органічної хімії
та технології органічних речовин
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Білозуб Л.М.,

канд. мистецтвозн.,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва та дизайну
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Аналіз взаємозв'язків та взаємовпливів кліпового мислення нового покоління та глобальної цифровізації трактується в роботі як результат технологічного процесу. Цифровізація в університетах, хоча вона розвивалася швидше в одних і повільніше в інших, є процесом, який почався до пандемії, триває в умовах війни та швидше за все, продовжуватиметься після перемоги. Відтак, сприйняття нової моделі освіти повинно бути природним та позитивним. Система освіти України легко долає усі перешкоди та розвивається згідно європейським стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Термін «кліпове мислення» вперше з'явився у філософії та психології 1990-х в роках для позначення особливості людини сприймати світ через яскраве коротке повідомлення, втілені у формі або відео кліпу [7]. Слід зазначити, що саме медіа, а не всевітня мережа розробили універсальний формат подачі інформації шляхом так званої послідовності поточних роликів. Проте, фрагментарність інформаційного потоку та розподіл пов'язаних подій у часі може бути причиною розриву розуміння зв'язків між поданою інформацією [3]. Кліпове мислення виникло

як відповідь на збільшення кількості інформації. В контексті цього феномену слід розглянути сам об'єкт такого інформаційного впливу – кліпове покоління. Проблема концепції кліпового покоління та «цифрового рідного» полягає в тому, що вона не має наукової доказової бази. Цю концепцію заперечують багато дослідників у галузі освіти. Дехто заходить так далеко, що називає її «міською легендою». Кожне нове покоління має свою назву та характеристику. А втім, існують твердження, що такий розподіл (X, Y або Z покоління) не має наукового обґрунтування [6]. Дослідники освіти Ернандес-де-Менендес М., Ескобар Діас К. і Моралес-Менендес Р. стверджують, що концепції «цифрових тубільців» і «багатозадачності» заслуговують на таку ж довіру, як і «існування Єті». Автори підкреслюють, що сучасне покоління використовує цифрові інструменти, проте, досить часто некомпетентні в цифровому навчальному середовищі. Що стосується здатності до багатозадачності, то її «не існує» [3]. Звичайно, може здатися, що студенти здатні швидко перемикатися між завданнями або використовувати різні медіа, проте, це не завжди позитивно впливає на навчання. Є докази того, що постійне перемикання між завданнями може призвести до того, що людина втратить здатність зосереджуватися на одному завданні. Гірше того, інтенсивна багатозадачність може вплинути на навчання та сприйняття матеріалу [1]. Проте, в даній роботі, дотримуємося думки, про те, що кліпове покоління це не міф, а зовсім нова генерація людей, які сприймають інформацію та навколишній світ крізь призму цифровізації [8, с. 40]. І такому поколінню потрібно надати доступ до належної освіти, яка б відповідала їх вимогам. Відповідати на виклики цифровізації освітньої культури в цілому – це норма адаптації до сьогодення. У своїй роботі Білень М. і Кубічек Дж. цікавляться трансформаціями системи вищої освіти та ринку праці в умовах глобальної цифровізації. Вчені вважають, що дуальна система навчання гарантує підготовку професіоналів [2, с. 90]. Наголошують на важливості навичок трансверсальності і волі, які мають формуватися протягом усього життя. Іварі Н., Шарма С., Вента-Олкконен Л. піднімають питання розвитку навичок позакласної роботи та підкреслюють можливості залучення соціокультурної анімації в контексті цифровізації. Деякі заходи, які пропонує соціокультурна анімація – це можливість дітей і молоді тестувати сучасні технології, а також обговорювати та міркувати про них у більш загальному плані. Це забезпечує основу для диверсифікованого та творчого використання цих технологій [4]. Ігнатенко Р. досліджує питання оцифрування та розвитку цифрового маркетингу. Автор ілюструє роль дорослих, моделює та підкреслює

важливість кліпового мислення для подальшої професійної діяльності [10, с. 451]. До прикладу, Віскайя-Морено М. та Перес-Каньяверас Р. розмірковують про набуття медіа навичок, починаючи з раннього дитинства. Ось чому батьки, вчителі та педагоги повинні всіляко допомагати та підтримувати нове покоління зі своїм нестандартним мисленням та сприйняттям світу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасне кліпове покоління виросло з доступом до більшої кількості інформації, ніж будь-яке попереднє покоління. У результаті вони очікують, що зможуть знайти та отримати доступ до ширшого спектру навчальних матеріалів, коли вони їм знадобляться, незалежно від обставин. Перегляд або прослуховування навчального контенту є ключовим для вивчення нового предмету. Але для них це більше, ніж просто читати підручник і слухати лекцію. Навчання за допомогою зору та слуху також включає перегляд записаних лекцій, онлайн-відео, читання навчальних посібників та пошук інформації в Інтернеті. Нове покоління також виросло з YouTube і швидко звертається до сайту, коли їм потрібно переглянути демо або почути пояснення складної ідеї з допоміжними зображеннями. Студенти, наділені кліповим мисленням, не просто ставлять галочки або виконують тест, щоб підтвердити оволодіння новими навичками. Вони хочуть отримати можливість застосувати свої нові знання на практиці та довести, що вони розуміють те, чому навчилися.

Мета статті. Донести ідею про те, що освітнє середовище сьогодні має справу з поколінням, яке народилося з інтернетом і цілковито сфокусоване на використання нових технологій. Ці вихідці з цифрових технологій виявляють бажання вчитися по-новому. Поява нових технологій призвела до зміни парадигми: студент більше не спостерігач навчання, а є його ключовим елементом.

Виклад основного матеріалу. Сучасні студенти широко користуються новітніми технологіями. В цьому контексті, для освітнього середовища важливо інтегрувати технологічну новизну у навчання. Студенти хочуть мати справжній інтерактивний досвід. Наприклад, використання відео в навчанні дає змогу зробити певні явища чи поняття більш доступними, тим самим зміцнюючи розуміння. Кліпове покоління – це люди, які схильні до дебатів та обміну думками, тому відео можна використовувати як засіб самовираження, наприклад, для проведення відеодебатів або створення звітів. Однак важливо підкреслити, що очікування студентів виходять за рамки простого запису лекції. Дійсно, сучасні студенти хочуть навчатися в інтерактивному середовищі, тому усі види активності мають супроводжуватися можливістю розвитку. Попередні три покоління розвивалися разом з науково-технічним прогресом (табл. 1):

Таблиця 1

Опис характеристик сучасних генерацій

Назва	Рік	Характеристика
Міленіали, Покоління Y	1981-1996	Опіка батьків, активне використання інтернет, надають перевагу роботі в команді, добрі, оптимісти.
Зумер (Z)	1995-2010	Занурені в світ цифрового простору і адаптовані до життя в нових реаліях.
Покоління Альфа	2010-2025	Переживають нову технічну революцію, цифрова грамотність досягне найвищого піку розвитку.

Джерело: <https://www.wikipedia.org>

Проте, такі імплікації в систему освіти не зовсім прості: заклади вищої освіти зараз стикаються з економічною та фінансовою невизначеністю, і в пошуках нових джерел доходу багато хто розвиває свої онлайн-пропозиції в напрямку програм навчання впродовж життя, сфери, в якій вони починають конкурувати з пропозицією приватних структур, які вже розробили бізнес-моделі в цій галузі. Університети можуть скористатися перевагами спільного використання платформ, які дозволяють проводити онлайн-курси у дуже великих масштабах, що також сприяє зміцненню співпраці між університетами та між університетами та суб'єктами господарювання. Крім того, на тих самих платформах і в пропозиції деяких приватних провайдерів вже з'явилися інструменти, які зміцнюють економічну модель партнерства.

Усе це доповнює той факт, що пандемія виростила нове покоління студентів, зацікавлених у навчанні більше або повністю в Інтернеті, для яких розробляються курси та послуги, які потрібні для раннього реагування на пандемію.

Однак можливості пов'язані з численними труднощами: щоб розвивати все необхідне в новій цифровій економіці, вищі навчальні заклади потребують додаткових інвестицій, особливо в цифрову інфраструктуру та добре підготовлений персонал. Щоб впоратися з освітнім попитом у цифровій сфері та з потребами трансформації, університетам потрібні експерти з розробки курсів у цифрових форматах. Незважаючи на те, що кліпове покоління швидко адаптувалося до онлайн-навчання в умовах пандемії та війни, багато університетів не мають якісної моделі онлайн-навчання, що відображається в негативному досвіді: викладачі, які змушені покладатися на власні навчальні ресурси, відмови студентів від онлайн-курсів через неприємні ситуації [5, с. 13]. Крім того, інновації в онлайн-програмах навчання впродовж життя, які сьогодні викликають дедалі більше інтересу, можуть залучити зацікавлених людей лише за умови впровадження систем сертифікації та забезпечення якості, які вказують на нові стандарти навчання в цифровому середовищі.

Таким чином, нова норма в університетах, у яких постійно відбувається цифрова та онлайн-освіта – це необхідність зміцнювати цифрову інфраструктуру, здатність надавати широкий доступ до такого типу освіти, який зосереджено на потребах студентів і гарантує якість навчання.

Висновки. У 2001 році американські педагоги вперше озвучили термін «цифрові тубільці», описуючи нове покоління як дітей від цифрових технологій, на відміну від попередніх поколінь, «цифрових іммігрантів». Вчені наголошували, що студенти радикально змінилися, комп'ютерні ігри, електронна пошта, інтернет, стільникові телефони та обмін миттєвими повідомленнями стали невід'ємною частиною їхнього життя [7]. Саме завдяки цьому усюдисущому середовищу сьогоднішні студенти думають і обробляють інформацію принципово інакше, ніж їхні попередники. В роботі кліпове мислення або когнітивний стиль трактуємо як наявність різних властивостей, яким характерна фрагментарність інформаційного потоку, що надходить, швидким перемиканням між фрагментами інформації, а також відсутність цілісного сприйняття навколишнього світу. Кліпове мислення – це набір індивідуальних особливостей засвоєння студентами навчального матеріалу. Студенти з когнітивним стилем мислення надають перевагу навчальній технології, побудованій за принципом переходу від абстрактного до конкретного. У контексті кліпового мислення слід переробити зміст навчального матеріалу; змінити формат подання інформації; застосовувати образні та привабливі формати навчання. Застосування таких методів навчання разом із використанням цифрових технологій підвищить ефективність навчального процесу та покращить професійну підготовку студентів. Дотримуємося думки, що сучасні педагоги повинні інтегрувати суттєві риси кліпового мислення в навчальне середовище, у тому числі в навчальну та позанавчальну діяльність студентів. Вкрай доцільно переглянути зміст навчального матеріалу з акцентом на індивідуально-психологічні особливості студентів. Формат інформації слід модифікувати та перевести у кліповий формат. Саме яскрава, чітка аудіо візуалізація та наочні презентації є зрозумілими для сучасних студентів. Оновлені педагогічні засоби в поєднанні з цифровими технологіями підвищують ефективність навчального процесу та значно покращують професійну підготовку студентів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bagur-Femenías, L., Buil-Fabrega, M., & Aznar, J. P. (2020). Teaching digital natives to acquire competences for sustainable development. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-09-2019-0284>
2. Bieleń, M., & Kubiczek, J. (2020). Response of the labor market to the needs and expectations of

Generation Z. *e-mentor*, (4 (86)), 87-94. <https://doi.org/10.15219/em86.1486>

3. Hernandez-de-Menendez, M., Escobar Díaz, C. A., & Morales-Menendez, R. (2020). Educational experiences with Generation Z. *International Journal on Interactive Design and Manufacturing (IJIDeM)*, 14(3), 847-859. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12008-020-00674-9>

4. Iivari, N., Sharma, S., & Ventä-Olkkonen, L. (2020). Digital transformation of everyday life—How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? *International Journal of Information Management*, 55, 102183. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102183>

5. Jarvis, M., Tambovceva, T., Virovere, A. (2021). Scientific innovations and advanced technologies in higher education. *Futurity Education*, 1(1). 13-22. <https://doi.org/10.57125/FED.2022.10.11.2>

6. Mahmoud, A. B., Fuxman, L., Mohr, I., Reisel, W. D., & Grigoriou, N. (2020). "We aren't your reincarnation!" workplace motivation across X, Y and Z generations. *International Journal of Manpower*. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJM-09-2019-0448/full/html>

7. Montiel, I., Delgado-Ceballos, J., Ortiz-de-Mandojana, N., & Antolin-Lopez, R. (2020). New ways of teaching: using technology and mobile apps to educate on societal grand challenges. *Journal of business ethics*, 161(2), 243-251. <https://doi.org/10.1007/s10551-019-04184-x>

8. Skakun, I. (2021). Digital competencies of the teacher of the future. *Futurity Education*, 1(2). 39–48. <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.18>

9. Vizcaya-Moreno, M. F., & Pérez-Cañaveras, R. M. (2020). Social media used and teaching methods preferred by generation z students in the nursing clinical learning environment: A cross-sectional research study. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8267. <https://doi.org/10.3390/ijerph17218267>

10. Ігнатенко Р. В. (2022) Розвиток цифрового маркетингу у світі та в Україні. *Бізнес Інформ*. № 1. С.450–455. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-450-455>